TEISINGUMO TEISMO (šeštoji kolegija) SPRENDIMAS

2025 m. spalio 23 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teismų bendradarbiavimas civilinėse bylose – Reglamentas (ES) Nr. 1215/2012 – 25 straipsnio 1 dalis – Subrangos sutartyje numatytas susitarimas dėl jurisdikcijos – Iš sutarties kylančio reikalavimo perleidimas – Perėmėjo galimybė remtis prieš skolininką susitarimu dėl jurisdikcijos – Sąlygos“

Byloje C-682/23

dėl *Curtea de Apel Cluj* (Kliužo apeliacinis teismas, Rumunija) 2023 m. spalio 25 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2023 m. lapkričio 15 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

E.B. sp. z o.o.

prieš

K.P. sp. z o.o.

TEISINGUMO TEISMAS (šeštoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkė I. Ziemele, teisėjai A. Kumin (pranešėjas) ir S. Gervasoni,

generalinis advokatas D. Spielmann,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *E.B. sp. z o.o.*, atstovaujamos *avocați* D.-V. Ceauşu ir A. Cristescu,

– *K.P. sp. z o.o.*, atstovaujamos *avocat* H. Bora, *radca prawny* M. Ostrowski ir *avocată* R.-E. Stuparu,

– Šveicarijos vyriausybės, atstovaujamos M. Kähr ir L. Lanzrein,

– Europos Komisijos, atstovaujamos A. Biolan ir S. Noë,

* Proceso kalba: rumunų.

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 351, 2012, p. 1; toliau – reglamentas „Briuselis Ia“) 25 straipsnio 1 dalies išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant dviejų pagal Lenkijos teisę įsteigtų bendrovių *E.B. sp. z o.o.* ir *K.P. sp. z o.o.* ginčą dėl Rumunijos teismų jurisdikcijos nagrinėti E.B. pareikštą ieškinį K.P, kai į šiuos teismus kreiptasi remiantis susitarimu dėl jurisdikcijos, sudarytu tarp pastarosios bendrovės ir pagal Rumunijos teisę įsteigtos bendrovės E. S.A., perleidusios bendrovei E.B. reikalavimą, dėl kurio pareikštas šis ieškinys.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Reglamentas (EB) Nr. 44/2001

3 2000 m. gruodžio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42; toliau – reglamentas „Briuselis I“) 23 straipsnio 1 dalyje buvo nustatyta:

„Jeigu šalys, kurių vienos arba daugiau nuolatinė gyvenamoji vieta [ar buveinė] yra valstybėje narėje, yra susitarusios, kad valstybės narės teismas arba teismai turi jurisdikciją spręsti bet kuriuos ginčus, kilusius arba galinčius kilti dėl konkrečių teisinių santykių, minėtas teismas arba minėti teismai turi jurisdikciją. Tokia jurisdikcija yra išimtinė, jeigu šalys nebuvo susitarusios kitaip. Toks jurisdikciją suteikiantis susitarimas:

a) priimamas arba paliudijamas raštu; arba

b) priimamas tokia forma, kuri atitinka šalių tarpusavyje nustatytą praktiką; arba

c) tarptautinės prekybos arba komercijos srityje priimamas tokia forma, kuri atitinka panaudojimą, apie kurį šalys žino arba turėjo žinoti, ir kurį tokioje prekyboje arba komercijoje plačiai žino ir vykdo sutarčių, susijusių su konkrečia prekyba arba atitinkama komercija, šalys.“

Reglamentas „Briuselis Ia“

4 Reglamento „Briuselis Ia“ 15, 16 ir 19 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(15) jurisdikcijos taisyklės turėtų būti ypač nuspėjamos ir pagrįstos principu, pagal kurį jurisdikcija paprastai nustatoma pagal atsakovo nuolatinę gyvenamąją (buveinės) vietą. Todėl turėtų visada galioti ši jurisdikcijos nuostata, išskyrus keletą aiškiai nustatytų atvejų, kai ginčo objektas arba šalių autonomija pateisina kitą siejamąjį kriterijų. Juridinio asmens buveinės vieta turi būti apibrėžta autonomiškai, siekiant didesnio bendrų taisyklių skaidrumo ir norint išvengti jurisdikcijų kolizijos;

(16) jurisdikcija turėtų būti nustatoma ne tik pagal atsakovo nuolatinę gyvenamąją (buveinės) vietą, bet ir pagal kitą alternatyvų jurisdikcijos pagrindą, atsižvelgiant į glaudų ryšį tarp teismo ir bylos arba siekiant padėti tinkamai vykdyti teisingumą. Glaudaus ryšio reikalavimas turėtų užtikrinti teisinį tikrumą ir padėti išvengti galimybės pareikšti atsakovui ieškinį valstybės narės, kurios jis negalėjo pagrįstai numatyti, teisme. <…>

<…>

(19) atsižvelgiant į šiame reglamente nustatytus išimtinės jurisdikcijos pagrindus, turėtų būti paisoma sutarčių šalių autonomijos, išskyrus draudimo, vartojimo arba darbo sutarčių atvejus, kai laisvė nustatyti teismo jurisdikciją yra ribota.“

5 Šio reglamento 4 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Pagal šį reglamentą asmenims, kurių nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, ieškiniai turi būti pareiškiami tos valstybės narės teismuose, neatsižvelgiant į šių asmenų pilietybę.“

6 Minėto reglamento 5 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Asmenims, kurių nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, kitos valstybės narės teismuose ieškiniai gali būti pareiškiami tik taikant šio skyriaus 2–7 skirsniuose nustatytas taisykles.“

7 To paties reglamento 25 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Jeigu šalys, neatsižvelgiant į jų nuolatinę gyvenamąją (buveinės) vietą, yra susitarusios, kad valstybės narės teismas arba teismai turi jurisdikciją spręsti bet kuriuos ginčus, kilusius arba galinčius kilti iš konkrečių teisinių santykių, tas teismas (tie teismai) turi jurisdikciją, išskyrus atvejus, kai pagal tos valstybės narės teisę susitarimas yra niekinis turinio galiojimo atžvilgiu. Tokia jurisdikcija yra išimtinė, jeigu šalys nesusitarė kitaip. Susitarimas dėl jurisdikcijos:

a) sudaromas arba paliudijamas raštu;

b) priimamas tokia forma, kuri atitinka šalių tarpusavyje nustatytą praktiką; arba

c) tarptautinės prekybos arba komercijos srityje sudaromas papročius atitinkančia forma, kuri atitinka praktiką, apie kurią šalys žino arba turėjo žinoti, ir kurią tokioje prekybos arba komercijos srityje plačiai žino ir kurios nuolat laikosi sutarčių, susijusių su atitinkama konkrečia prekybos arba komercijos sritimi, šalys.

<…>

4. Susitarimai dėl jurisdikcijos ar turto patikėjimo dokumento nuostatos dėl jurisdikcijos pasirinkimo neturi teisinės galios, jeigu jie prieštarauja 15, 19 ar 23 straipsniui arba jeigu teismai, kurių jurisdikcijos išvengiama, turi išimtinę jurisdikciją pagal 24 straipsnį.

5. Susitarimas dėl jurisdikcijos, kuris yra sutarties dalis, laikomas nuo kitų sutarties sąlygų nepriklausomu susitarimu.

<…>“

Nacionalinė teisė

Rumunijos teisė

8 2010 m. liepos 1 d. *Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă* (Įstatymas Nr. 134/2010 dėl Civilinio proceso kodekso; pakartotinai paskelbtas *Monitorul Oficial al României*, I dalis, Nr. 247, 2015 m. balandžio 10 d.; toliau – Rumunijos civilinio proceso kodeksas) 1068 straipsnio 1 dalis suformuluota taip:

„Turtinių santykių srityje šalys gali susitarti dėl teismo, kurio jurisdikcijai priklauso nagrinėti esamą ar būsimą ginčą, turintį užsienio elementų. Susitarimas gali būti sudaromas raštu, telegrama, teleksu, faksu arba bet kuria kita ryšio priemone, kuria galima pateikti jos rašytinius įrodymus. Jeigu nenustatyta kitaip, pasirinkto teismo jurisdikcija yra išimtinė.“

9 Šio kodekso 1071 straipsnyje nustatyta:

„1. Teismas, į kurį kreiptasi, *ex officio* patikrina savo tarptautinę jurisdikciją pagal nacionalines jurisdikcijos taisykles. Nustatęs, kad nei jis, nei kuris nors kitas Rumunijos teismas neturi jurisdikcijos, jis atmeta ieškinį kaip nepriklausantį Rumunijos teismų jurisdikcijai, išskyrus atvejus, kai taikomas 1070 straipsnis. Teismo sprendimas gali būti apeliacine tvarka apskųstas aukštesnės instancijos teismui.

2. Rumunijos teismų tarptautinės jurisdikcijos nebuvimu galima remtis bet kurioje proceso stadijoje, įskaitant, kai kreipiamasi tiesiogiai į aukštesnės instancijos teismą. <…>“

Lenkijos teisė

10 Pagrindinėje byloje taikytinos redakcijos 1964 m. balandžio 23 d. *ustawa – Kodeks cywilny* (Įstatymas dėl Civilinio kodekso; *Dz. U.*, Nr. 16, 93 pozicija; toliau – Lenkijos civilinis kodeksas) 509 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „kartu su reikalavimu perėmėjui pereina su juo susijusios teisės, be kita ko, reikalavimas dėl delspinigių“.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

11 E.B. ir E. PL., dvi pagal Lenkijos teisę įsteigtos bendrovės, atitinkamai 2017 m. kovo 24 d. ir 2017 m. liepos 24 d. sudarė dvi sutartis: pirmoji sudaryta dėl Lenkijoje esančio žemės sklypo paruošimo naujos medienos gaminių gamyklos statybai, o antroji – dėl šios gamyklos statybos darbų vykdymo. Pagal šias sutartis E. PL. konkrečiai įsipareigojo E.B. teikti statinio projektavimo paslaugas ir vykdyti šio statinio pamatų klojimo darbus.

12 Dar 2017 m. kovo 4 d. E. PL. sudarė subrangos sutartį su E. S.A., pagal Rumunijos teisę įsteigta bendrove. 2017 m. liepos 10 d. pastaroji bendrovė savo ruožtu sudarė subrangos sutartį su pagal Lenkijos teisę įsteigta bendrove K.P. (toliau – nagrinėjama subrangos sutartis). Į šią sutartį įtraukta sąlyga dėl jurisdikcijos, pagal kurią „visus ginčus sprendžia kontrahento registruotos buveinės vietos teismas“ (toliau – nagrinėjama sąlyga dėl jurisdikcijos), tačiau nepatikslinta, kokia yra sąvokos „kontrahentas“ apimtis.

13 Visose keturiose sutartyse, nurodytose šio sprendimo pirmesniuose dviejuose punktuose, yra sąlyga, kad joms taikoma Lenkijos teisė.

14 2021 m. gruodžio 16 d. reikalavimo perleidimo sutartimi, kurią E. S.A. ir E.B. sudarė dalyvaujant E. PL., E. S.A. perleido bendrovei E.B. reikalavimą atlyginti 14 050 878,35 Lenkijos zlotų (PLN) (apie 3 289 311 eurų) žalą (toliau – nagrinėjamas reikalavimas atlyginti žalą); kaip teigiama, E. S.A. turėjo šį reikalavimą bendrovei K.P. dėl to, kad ši netinkamai vykdė sutartinius įsipareigojimus, kylančius iš nagrinėjamos subrangos sutarties.

15 2021 m. gruodžio 21 d. E.B. kreipėsi į *Tribunalul Specializat Cluj* (Klužo specializuotas teismas, Rumunija) su ieškiniu K.P. dėl nagrinėjamo reikalavimo atlyginti žalą įvykdymo ir delspinigių sumokėjimo. Grįsdama šį ieškinį E.B. kėlė klausimą dėl K.P. sutartinės ir deliktinės atsakomybės. Siekdama pagrįsti kreipimąsi į *Tribunalul Specializat Cluj* (Klužo specializuotas teismas) E.B. rėmėsi nagrinėjama sąlyga dėl jurisdikcijos ir manė, kad šis teismas turi jurisdikciją kaip teismas, kurio veiklos teritorijoje yra E. S.A. buveinė.

16 Atsiliepime į ieškinį K.P. pateikė Rumunijos teismų tarptautinės jurisdikcijos nebuvimu grindžiamą prieštaravimą. Pirma, dėl keliamo jos deliktinės atsakomybės klausimo K.P. teigė, kad nagrinėjama sąlyga dėl jurisdikcijos šioje srityje netaikytina ir reikia remtis reglamento „Briuselis Ia“ 7 straipsnio 2 punktu, pagal kurį jurisdikciją turi Lenkijos teismai, nes tariamas žalą sukėlęs įvykis įvyko Lenkijoje. Antra, dėl keliamo jos sutartinės atsakomybės klausimo K.P. tvirtino, kad E.B., kaip nagrinėjamos subrangos sutarties šalimi nesantis trečiasis asmuo, negali remtis nagrinėjama sąlyga dėl jurisdikcijos.

17 2022 m. gruodžio 19 d. sprendimu *Tribunalul Specializat Cluj* (Klužo specializuotas teismas) patenkino šį jurisdikcijos nebuvimu grindžiamą prieštaravimą, todėl atmetė minėtą ieškinį dėl to, kad Rumunijos teismai neturi jurisdikcijos. 2023 m. balandžio 11 d. E.B. pateikė apeliacinį skundą dėl to sprendimo *Curtea de Apel Cluj* (Klužo apeliacinis teismas, Rumunija), prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

18 E.B. iš esmės teigia, kad to, jog reikalavimo, kylančio iš sutarties, kurioje yra sąlyga dėl jurisdikcijos, perėmėjas sutiko su šia sąlyga, neatsižvelgiant į tai, kada jis davė tokį sutikimą, pakanka, kad minėta sąlyga sukeltų pasekmių, o pradinis perleidėjo kontrahentas, prieš kurį remiamasi ta sąlyga, neprivalo duoti naujo sutikimo, nes jį davė sudarydamas šią sutartį. Tokiu atveju pagal šią sąlygą nustatytas nacionalinis teismas nebeturi tikrinti, ar minėtas perėmėjas perėmė perleidėjo teises ir pareigas, nes toks patikrinimas svarbus tik tuo atveju, jei skolininkas, kurio atžvilgiu reikalavimas perleistas, ketina remtis prieš tą patį perėmėją sąlyga dėl jurisdikcijos, įtraukta į sutartį, pagal kurią atsirado perleistas reikalavimas. Šiuo atveju E.B., kaip nagrinėjamo reikalavimo atlyginti žalą perėmėja, ne tik kad nepateikė prieštaravimo tam, kad nagrinėjama sąlyga dėl jurisdikcijos būtų taikoma, bet ja net remiasi. Be to, kadangi E.B. yra reikalavimo, kylančio iš nagrinėjamos subrangos sutarties, kurioje yra ši sąlyga, perėmėja, nereikia taikyti Teisingumo Teismo jurisprudencijos, susijusios su situacijomis, kai trečiasis asmuo neturėjo jokio ryšio su sąlyga dėl jurisdikcijos, kuria prieš jį ketino remtis viena iš pradinių sutarties šalių.

19 K.P. teigia, kad sąlyga dėl jurisdikcijos gali sukelti pasekmių tik pradinėms sutarties šalims, o ne trečiajam asmeniui, kaip antai iš šios sutarties kylančio reikalavimo perėmėjui, atsižvelgiant į tokios sąlygos, kuri yra šių pradinių šalių susitarimo rezultatas, *intuitu personae* pobūdį. Taigi kilus ginčui būtina patikrinti, ar reikalavimo, kylančio iš pradinės sutarties, perėmėjas ir skolininkas, kurio atžvilgiu reikalavimas perleistas, yra saistomi šioje sutartyje numatytos sąlygos dėl jurisdikcijos, o tai turi būti nagrinėjama atskirai, nes tokia sąlyga yra autonomiška minėtos sutarties atžvilgiu. Be to, pagal šalių valios autonomijos principą trečiasis asmuo negali remtis sąlyga dėl jurisdikcijos prieš susitarimą dėl jos sudariusią šalį, nes šios sutikimas dėl minėtos sąlygos buvo duotas susiklosčius teisiniams santykiams su kontrahentu ir apsiriboja jų tarpusavio santykiais. Galiausiai, kadangi reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnis, susijęs su sąlygomis dėl jurisdikcijos, yra šiame reglamente numatytų jurisdikcijos taisyklių išimtis, taigi turi būti aiškinamas ir taikomas siaurai, manytina, kad turi būti nustatyta, ar „šalių, nustačiusių valstybės narės teismo jurisdikciją nagrinėti ginčus, kylančius iš konkrečių teisinių santykių, susitarimas“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, buvo sudarytas tarp pačių ginčo šalių.

20 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad šiuo atveju, pirma, E.B., kaip nagrinėjamo reikalavimo atlyginti žalą perėmėja, remiasi nagrinėjama sąlyga dėl jurisdikcijos, taigi naudojasi iš nagrinėjamos subrangos sutarties kylančia teise, kuria ketina remtis prieš K.P., kaip skolininkę, kurios atžvilgiu reikalavimas perleistas, iš anksto sutikusią su šia sąlyga, kai pasirašė sutartį, tačiau, antra, E.B., kaip šio vienintelio reikalavimo perėmėja, neperėmė visų E. S.A. teisių ir pareigų pagal minėtą sutartį.

21 Be to, šis teismas nurodo, kad pagal Lenkijos civilinio kodekso 509 straipsnio 2 dalį (E.B. ja remiasi grįsdama savo apeliacinį skundą), kaip ją yra išaiškinęs *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas, Lenkija), perleidžiant reikalavimą perduodama ne tik reikalavimo teisė, patenkanti į perėmėjo turtą, bet ir su šiuo reikalavimu susijusios teisės, įskaitant teisę remtis tuo, kad būtų taikomas susitarimas dėl jurisdikcijos, įtrauktas į sutartį, dėl kurios nevykdymo atsirado aptariamas reikalavimas. Vis dėlto reikalavimo perleidimas nereiškia, kad perėmėjui perduodamos pareigos, kurias perleidėjas turėjo įvykdyti skolininkui, kurio atžvilgiu reikalavimas perleistas.

22 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnį reikia aiškinti taip, kad esant tokiai situacijai, kaip nagrinėjama jo byloje, taikytini Teisingumo Teismo jurisprudencijoje įtvirtinti analizės kriterijai, pagal kuriuos nustatoma, ar sąlyga dėl jurisdikcijos taikoma vienos iš pradinių sutarties, į kurią įtraukta ši sąlyga, šalių ir šios sutarties šalimi nesančio trečiojo asmens tarpusavio santykiams.

23 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad, skirtingai nei šioje byloje, bylos, kuriose priimti 2013 m. vasario 7 d. Sprendimas *Refcomp* (C-543/10, EU:C:2013:62), 2015 m. gegužės 21 d. Sprendimas *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2015:335) ir 2020 m. lapkričio 18 d. Sprendimas *DelayFix* (C-519/19, EU:C:2020:933), susijusios su sąlyga dėl jurisdikcijos, kuria buvo remiamasi prieš trečiąjį asmenį, iš anksto nedavusį dėl jos sutikimo ir prieštaravusį jos taikymui.

24 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat pažymi, kad nors byloje, kurioje priimtas 2017 m. birželio 28 d. Sprendimas *Leventis ir Vafeias* (C-436/16, EU:C:2017:497), susitarimu dėl jurisdikcijos rėmėsi sutarties, į kurią jis buvo įtrauktas, šalimi nesantis trečiasis asmuo, šis asmuo neturėjo jokio funkcinio ryšio su pradinėmis sutarties šalimis, pateisinančio iš šios sutarties arba šio susitarimo kylančių teisių perėmimą. Be to, Teisingumo Teismo

jurisprudencija, suformuota bylose, susijusiose su specializuotomis sritimis, be kita ko, konosamentų, draudimo ir bendrovių steigimo sutarčių sritimis, apskritai negali būti taikoma visų rūšių sutartims.

25 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, iš šalių valios autonomijos principo matyti, kad susitarimas dėl jurisdikcijos gali turėti poveikį tik šalių, kurios iš anksto jam pritarė, tarpusavio santykiams. Taigi jam atrodo, kad sutarties, į kurią buvo įtrauktas toks susitarimas, šalimi nesantis trečiasis asmuo, net jeigu įgyja tam tikras iš šios sutarties kylančias reikalavimo teises, negali remtis šiuo susitarimu.

26 Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar pradinio kontrahento prieštaravimas turi lemiamą reikšmę vertinant, ar taikytina sąlyga dėl jurisdikcijos, kuri įtraukta į šio kontrahento sutartį su reikalavimo, atsiradusio dėl sutarties nevykdymo, perleidėju ir kuria remiasi trečiasis asmuo, kaip šio reikalavimo perėmėjas. Šis teismas taip pat atitinkamu atveju siekia išsiaiškinti, ar tam, kad šis trečiasis asmuo galėtų pagrįstai remtis tokia sąlyga, būtina, kad skolininkas, kurio atžvilgiu reikalavimas perleistas, kaip pradinis kontrahentas, duotų naują sutikimą šiuo klausimu.

27 Tokiomis aplinkybėmis *Curtea de Apel Cluj* (Klužo apeliacinis teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar [reglamento „Briuselis Ia“] 25 straipsnis gali būti aiškinamas taip, kad pagal jį reikalavimo, kylančio iš rangos sutarties, perėmėjui suteikiama teisė remtis prieš pradinę sutarties šalį į šią sutartį įtraukta sąlyga dėl jurisdikcijos, jeigu pagal ginčo esmei taikomą nacionalinę teisę perleidimo sutartimi buvo perduotas reikalavimas ir su juo susijusios teisės, bet ne iš sutarties kylančios pareigos?

2. Ar tokiu atveju, kaip pirma nurodytas, susitarimą dėl jurisdikcijos pasirašiusios šalies, kuriai pareikštas ieškinys, prieštaravimas yra svarbus nustatant jurisdikciją turintį teismą? Ar naujas šios šalies pritarimas, išreikštas prieš arba pareiškiant ieškinį teisme, yra būtinas, kad trečiasis asmuo, kuris yra perėmėjas, galėtų remtis sąlyga dėl jurisdikcijos?“

Dėl prejudicinių klausimų

28 Savo klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad trečiasis asmuo, kaip reikalavimo atlyginti žalą, atsiradusio dėl sutarties, kurioje yra sąlyga dėl jurisdikcijos, nevykdymo, perėmėjas, siekdamas pareikšti ieškinį dėl šio reikalavimo įvykdymo, gali remtis šia sąlyga prieš pradinį kontrahentą, kaip skolininką, kurio atžvilgiu minėtas reikalavimas perleistas, be jo sutikimo tuo atveju, kai pagal šiai sutarčiai taikytiną nacionalinę teisę, kaip ji išaiškinta nacionalinėje jurisprudencijoje, perleidžiant reikalavimą perduodama ne tik reikalavimo teisė, patenkanti į perėmėjo turtą, bet ir su šiuo reikalavimu susijusios teisės, įskaitant teisę remtis tuo, kad būtų taikomas minėtoje sutartyje įtvirtintas susitarimas dėl jurisdikcijos.

29 Reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje numatyta, kad „[j]eigu šalys, neatsižvelgiant į jų nuolatinę gyvenamąją (buveinės) vietą, yra susitarusios, kad valstybės narės teismas arba teismai turi jurisdikciją spręsti bet kuriuos ginčus, kilusius arba galinčius kilti iš konkrečių teisinių santykių, tas teismas (tie teismai) turi jurisdikciją, išskyrus atvejus, kai pagal tos valstybės narės teisę susitarimas yra niekinis turinio galiojimo atžvilgiu“.

30 Taigi šioje nuostatoje nenurodyta, ar galimas sąlygos dėl jurisdikcijos perkėlimas ne sutarties šalims, o trečiajam asmeniui, paskesnės sutarties šaliai, perėmusiai visas vienos iš pradinės sutarties šalių teises ir pareigas arba dalį jų (2024 m. balandžio 25 d. Sprendimo *Maersk ir Mapfre España*, C-345/22–C-347/22, EU:C:2024:349, 47 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija), ir ar toks trečiasis asmuo gali remtis tokia sąlyga prieš vieną iš pradinių šalių.

31 Vis dėlto pagal reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnio 1 dalį, kaip materialinę galiojimo sąlygą, aiškiai reikalaujama, kad šalys „susitar[tų]“ dėl valstybės narės teismo ar teismų jurisdikcijos (šiuo klausimu žr. 2025 m. vasario 27 d. Sprendimo *Società Italiana Lastre*, C-537/23, EU:C:2025:120, 35 punktą).

32 Remiantis suformuota jurisprudencija, reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnio nuostatos dėl to, kad pagal jas leidžiama netaikyti tiek jurisdikcijos, nustatomos pagal bendrąjį atsakovo gyvenamosios vietos (buveinės) principą, įtvirtintą šio reglamento 4 straipsnyje, tiek specialios jurisdikcijos, nurodytos minėto reglamento 7–9 straipsniuose, aiškintinos siaurai, kiek tai susiję su jose įtvirtintomis sąlygomis (2025 m. vasario 27 d. Sprendimo *Società Italiana Lastre*, C-537/23, EU:C:2025:120, 34 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

33 Taigi iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad teismas, į kurį kreiptasi, turi pareigą *in limine litis* išnagrinėti, ar sutarties pradinės šalys iš tiesų susitarė dėl jurisdikciją nustatančios sąlygos (šis susitarimas turi būti aiškus ir tikslus), nes reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnio 1 dalyje nustatytais formos reikalavimais šiuo aspektu siekiama užtikrinti, kad susitarimas iš tikrųjų būtų sudarytas. Vadinasi, į sutartį įtraukta sąlyga dėl jurisdikcijos gali sukelti pasekmių iš principo tik šios sutarties sudarymui pritarusių šalių tarpusavio santykiams (šiuo klausimu žr. 2020 m. lapkričio 18 d. Sprendimo *DelayFix*, C-519/19, EU:C:2020:933, 41 ir 42 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).

34 Atsižvelgiant į tai, pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją sąlyga, dėl kurios sutarties šalimi nesantis trečiasis asmuo neišreiškė sutikimo, galima remtis prieš jį tik jeigu pagal bylos esmei taikytiną nacionalinę teisę, nustatytą pagal teismo, į kurį kreiptasi, vietos tarptautinės privatinės teisės normas, šis trečiasis asmuo perėmė visas kitos pradinės sutarties šalies teises ir pareigas (šiuo klausimu žr. 2015 m. gegužės 21 d. Sprendimo *CDC Hydrogen Peroxide*, C-352/13, EU:C:2015:335, 65 punktą ir 2020 m. lapkričio 18 d. Sprendimo *DelayFix*, C-519/19, EU:C:2020:933, 47 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

35 Atvirkščiai, sutarties, į kurią įtraukta sąlyga dėl jurisdikcijos, šalimi nesantis trečiasis asmuo privalo turėti galimybę remtis šia sąlyga prieš pradinę šios sutarties šalį tokiomis pat sąlygomis, kaip ši šalis galėtų ja remtis prieš jį, t. y. jeigu jis perėmė visas tos sutarties pradinės šalies teises ir pareigas.

36 Priešingu atveju pradiniam kontrahentui, kaip skolininkui, kurio atžvilgiu reikalavimas perleistas, būtų suteikta daugiau teisių, nei jis turėjo prieš reikalavimo perleidimą, nes po šio perleidimo jis galėtų nuspręsti nebesilaikyti su perleidėju sudaryto susitarimo dėl jurisdikcijos (pagal analogiją žr. 2024 m. balandžio 25 d. Sprendimo *Maersk ir Mapfre España*, C-345/22–C-347/22, EU:C:2024:349, 62 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

37 Tokia išvada darytina atsižvelgiant į reglamento „Briuselis Ia“ tikslus, numatytus visų pirma jo 15 ir 16 konstatuojamosiose dalyse, iš kurių matyti, kad siekdamas sustiprinti teisinį saugumą ir palengvinti gerą teisingumo vykdymą Sąjungos teisės aktų leidėjas norėjo priimti jurisdikcijos taisykles, kurios būtų ypač nuspėjamos ir skaidrios. Teisingumo Teismas ne kartą yra nusprendęs, kad siekiant įgyvendinti šiuos tikslus, visų pirma susijusį su teisiniu saugumu, reikia stiprinti Europos Sąjungoje įsisteigusių asmenų teisinę apsaugą, sudarant sąlygas tiek ieškovui lengvai nustatyti teismą, kuriame jis galėtų iškelti bylą, tiek atsakovui pagrįstai numatyti teismą, kuriame jam gali būti pareikštas ieškinys (šiuo klausimu žr. 2025 m. vasario 27 d. Sprendimo *Società Italiana Lastre*, C-537/23, EU:C:2025:120, 38 ir 39 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).

38 Tokiems tikslams galėtų būti pakenkta, jei galimybė remtis sąlyga dėl jurisdikcijos vienos iš pradinių sutarties, kurioje yra ši sąlyga, šalių ir šios sutarties šalimi nesančio trečiojo asmens tarpusavio santykiuose priklausytų nuo to, kas kreipdamasis į nurodytą teismą pirmiausia ja remiasi – viena iš šių pradinių šalių ar trečiasis asmuo; taip būtų tuo atveju, jei šis trečiasis asmuo negalėtų remtis tokia sąlyga prieš minėtas pradines šalis tokiomis pat sąlygomis, kaip jos galėtų ja remtis prieš jį pagal šio sprendimo 34 punkte nurodytą jurisprudenciją.

39 Vadinasi, tuo atveju, kai pradinė sutarties, į kurią įtraukta sąlyga dėl jurisdikcijos, šalis neišreiškė sutikimo, kad sutarties šalimi nesantis trečiasis asmuo remtųsi prieš ją šia sąlyga, šis trečiasis asmuo vis dėlto gali ja remtis prieš šią pradinę šalį, jeigu perėmė visas iš tos pačios sutarties kylančias kitos jos pradinės šalies teises ir pareigas.

40 Nagrinėjamu atveju (su sąlyga, kad tai patikrins prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas) ne tik K.P., kaip skolininkė, kurios atžvilgiu nagrinėjamas reikalavimas atlyginti žalą buvo perleistas, aiškiai neišreiškė sutikimo, kad prieš ją nagrinėjama sąlyga dėl jurisdikcijos remtųsi E.B., bet ir E.B. neperėmė visų E. S.A. teisių ir pareigų, kylančių iš nagrinėjamos subrangos sutarties. Iš tiesų iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad E. S.A. perleido E.B. tik nagrinėjamą reikalavimą atlyginti žalą.

41 Vis dėlto, remiantis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateikta informacija, *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) savo jurisprudencijoje Lenkijos civilinio kodekso 509 straipsnio 2 dalį, taikytiną visoms pagrindinės bylos šalių sudarytoms sutartims, kaip matyti iš šio sprendimo 13 punkto, aiškina taip, kad perleidžiant reikalavimą perduodama ne tik reikalavimo teisė, patenkanti į perėmėjo turtą, bet ir su šiuo reikalavimu susijusios teisės, t. y. šiuo atveju nagrinėjamas reikalavimas atlyginti žalą, įskaitant teisę remtis tuo, kad būtų taikomas susitarimas dėl jurisdikcijos, įtvirtintas sutartyje, dėl kurios nevykdymo šis reikalavimas atsirado.

42 Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar pagal reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnio 1 dalį draudžiama tokia nacionalinė jurisprudencija, iš kurios matyti, kad sutarties, kurioje yra sąlyga dėl jurisdikcijos, šalimi nesantis trečiasis asmuo, kaip iš šios sutarties kylančio reikalavimo perėmėjas, gali pagrįstai remtis šia sąlyga prieš pradinį kontrahentą, kaip skolininką, kurio atžvilgiu reikalavimas perleistas, nors šis neišreiškė sutikimo, kad tas trečiasis asmuo remtųsi prieš jį minėta sąlyga.

43 Remiantis šio sprendimo 33 punkte nurodyta Teisingumo Teismo jurisprudencija, į sutartį įtraukta sąlyga dėl jurisdikcijos gali sukelti pasekmių iš principo tik šios sutarties sudarymui pritarusių šalių tarpusavio santykiams. Atsižvelgiant į tai, pažymėtina, kad šia jurisprudencija siekiama apsaugoti tos sutarties šalimis nesančius trečiuosius asmenis, o ne pradines jos šalis.

44 Iš tiesų, jeigu gali būti nustatyta, kad pradinės sutarties šalys iš tikrųjų sutiko būti saistomos sąlygos dėl jurisdikcijos, kiek tai susiję su ginčais, kylančiais iš sutarties, kurioje yra ši sąlyga (šiuo klausimu žr. 2024 m. balandžio 25 d. Sprendimo *Maersk ir Mapfre España*, C-345/22–C-347/22, EU:C:2024:349, 51 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją), šių pradinių šalių padėtis nėra panaši į sutikimo dėl tos sąlygos neišreiškusio sutarties šalimi nesančio trečiojo asmens, kuriam buvo perleistas iš šios sutarties kylantis reikalavimas, padėtį, todėl pradinėms šalims neturi būti suteikta tokia pati apsauga kaip ir šiam trečiajam asmeniui.

45 Be to, kaip matyti iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos, susijusios su reglamento „Briuselis I“ 23 straipsnio 1 dalimi, susitarimo dėl jurisdikcijos taikymo sritį apribojant tik ginčais, kylančiais iš teisinių santykių, dėl kurių buvo sudarytas toks susitarimas, siekiama, kad šalis netikėtai nesužinotų, jog ginčai, kurie gali kilti dėl kitų santykių nei tie, dėl kurių sutarta pasirinkti teismą, priskirtini nagrinėti konkrečiam teismui (šiuo klausimu žr. 2015 m. gegužės 21 d. Sprendimo *CDC Hydrogen Peroxide*, C-352/13, EU:C:2015:335, 68 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Kadangi reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnis, remiantis šio reglamento III priede pateikta lentele, atitinka reglamento „Briuselis I“ 23 straipsnį ir jame taip pat yra žodžių junginys „ginčus, kilusius arba galinčius kilti iš konkrečių teisinių santykių“, ši jurisprudencija taikytina reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnio 1 daliai (šiuo klausimu žr. 2025 m. vasario 27 d. Sprendimo *CDC Hydrogen Peroxide*, C-537/23, EU:C:2025:120, 45 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

46 Ginčas dėl reikalavimo atlyginti žalą įvykdymo, grindžiamo vienos iš pradinių sutarties, kurioje įtvirtinta sąlyga dėl jurisdikcijos, šalių atsakomybe dėl netinkamo šios sutarties vykdymo, kyla būtent iš teisinio santykio, dėl kurio buvo nustatyta ši sąlyga, todėl šiai pradinei šaliai negali būti netikėta, kad dėl šio reikalavimo atlyginti žalą įvykdymo jai gali būti pareikštas ieškinys pagal minėtą sąlygą nustatytame teisme, net jei šis reikalavimas buvo perleistas sutarties šalimi nesančiam trečiajam asmeniui.

47 Be to, kaip matyti iš šio sprendimo 36 punkte nurodytos Teisingumo Teismo jurisprudencijos, reikalavimo, kylančio iš sutarties, kurioje yra sąlyga dėl jurisdikcijos, perleidimas neturi lemti to, kad pradiniam perleidėjo kontrahentui būtų suteikta daugiau teisių, nei jis turėjo iki šio perleidimo.

48 Taigi konstatuotina, kad reikalavimo, kylančio iš sutarties, kurioje yra sąlyga dėl jurisdikcijos, perleidimo atveju skolininkas, kurio atžvilgiu reikalavimas perleistas, t. y. pradinis perleidėjo kontrahentas, iš esmės turi likti saistomas šios sąlygos.

49 Vis dėlto, pirma, dėl tokio reikalavimo perleidimo šis pradinis kontrahentas taip pat neturi atsidurti mažiau palankioje padėtyje. Kitaip tariant, minėtą sąlygą reikia aiškinti taip, kad būtų išvengta bet kokios situacijos, kai būtų galima pareikšti ieškinį tam kontrahentui kituose teismuose nei tie, į kuriuos kita pradinė sutarties šalis būtų galėjusi kreiptis pagal minėtą sąlygą.

50 Iš tiesų toks aiškinimas padeda siekti teisinio saugumo tikslo, nurodyto reglamente „Briuselis Ia“ ir priminto šio sprendimo 37 punkte, nes juo užtikrinama, kad atsakovas galėtų pagrįstai numatyti teismą, kuriame jam gali būti pareikštas ieškinys, neatsižvelgiant į tai, ar iš sutarties, kurioje yra sąlyga dėl jurisdikcijos, kylantis reikalavimas buvo perleistas.

51 Be to, pažymėtina, kad reglamentu „Briuselis Ia“, kaip ir juo pakeistu reglamentu „Briuselis I“, siekiama užtikrinti teisės į gynybą laikymąsi, teisingą ieškovo ir atsakovo teisių pusiausvyrą ir kuo labiau apsaugoti atsakovus, kurių nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra Sąjungos teritorijoje (šiuo klausimu žr. 2011 m. lapkričio 17 d. Sprendimo *Hypoteční banka*, C-327/10, EU:C:2011:745, 33, 46 ir 48 punktus). Šie tikslai matyti, be kita ko, iš reglamento „Briuselis Ia“ 4 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto principo, pagal kurį asmenims, kurių nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, ieškiniai turi būti pareiškiami tos valstybės narės teismuose, neatsižvelgiant į šių asmenų pilietybę, taip pat iš šio reglamento 5 straipsnio 1 dalyje nustatyto atvejų, kai asmenims, kurių nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, ieškiniai gali būti pareikšti kitos valstybės narės teismuose, apribojimo.

52 Antra, pradinės sutarties šalys gali iš karto aiškiai susitarti, kad nebus galima remtis prieš jas šios sutarties sąlyga dėl jurisdikcijos tuo atveju, kai iš tos sutarties kylantis reikalavimas perleidžiamas trečiajam asmeniui.

53 Iš reglamento „Briuselis Ia“ 19 konstatuojamosios dalies matyti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas ketino suteikti pirmenybę šalių valios autonomijos principo laikymuisi, todėl reikia atsižvelgti į šalių pasirinkimą, išskyrus, pirma, šio reglamento 25 straipsnio 4 dalyje, siejamoje su jo 15, 19 ir 23 straipsniais, numatytas išimtis draudimo, vartotojų ir darbo sutarčių srityje ir, antra, kai kalbama apie teismus, turinčius išimtinę jurisdikciją pagal to paties reglamento 25 straipsnio 4 dalį, siejamą su jo 24 straipsniu (šiuo klausimu žr. 2025 m. vasario 27 d. Sprendimo *Società Italiana Lastre*, C-537/23, EU:C:2025:120, 56 ir 64 punktus).

54 Vis dėlto, kaip matyti iš šio sprendimo 48 punkto, nesant tokio aiškaus susitarimo, tuo atveju, kai perleidžiamas reikalavimas, kylantis iš sutarties, kurioje yra sąlyga dėl jurisdikcijos, ši sąlyga turi toliau saistyti skolininką, kurio atžvilgiu reikalavimas perleistas, t. y. pradinį perleidėjo kontrahentą, negalintį vienašališkai prieštarauti jos taikymui, jeigu siekdamas, kad šis reikalavimas būtų įvykdytas, jo perėmėjas kreipiasi į pagal minėtą sąlygą nustatytą teismą.

55 Šiuo atveju nustatydamos nagrinėjamą sąlygą dėl jurisdikcijos E. S.A. ir K.P., kaip nagrinėjamos subrangos sutarties pradinės šalys, susitarė, kad „kontrahento registruotos buveinės vietos teismas“ turi jurisdikciją nagrinėti iš šios sutarties kylančius ginčus, įskaitant tuos, kurie susiję su iš jos kylančiu nagrinėjamu reikalavimu atlyginti žalą. Pirma, iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad E.B., kaip šio reikalavimo perėmėja, kreipėsi į tą patį teismą, į kurį E. S.A. būtų galėjusi kreiptis pagal šią sąlygą, jeigu ji nebūtų E.B. perleidusi minėto reikalavimo, todėl neatrodo, kad dėl šio perleidimo K.P. būtų atsidūrusi mažiau palankioje padėtyje. Antra, iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos nematyti, kad šios pradinės šalys būtų susitarusios, jog perleidus iš nagrinėjamos subrangos sutarties kylantį reikalavimą perėmėjas negalėtų remtis prieš jas šia sąlyga. Taigi, atrodo, jog pagrindinėje byloje siekdama, kad būtų įvykdytas nagrinėjamas reikalavimas atlyginti žalą, E.B. turi teisę remtis prieš K.P. minėta sąlyga, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

56 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pateiktus klausimus reikia atsakyti: reglamento „Briuselis Ia“ 25 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad trečiasis asmuo, kaip reikalavimo atlyginti žalą, atsiradusio dėl sutarties, kurioje yra sąlyga dėl jurisdikcijos, nevykdymo, perėmėjas,

siekdamas pareikšti ieškinį dėl šio reikalavimo įvykdymo, gali remtis šia sąlyga prieš pradinį kontrahentą, kaip skolininką, kurio atžvilgiu minėtas reikalavimas perleistas, be jo sutikimo tokiomis pat sąlygomis, kaip kita pradinė sutarties šalis būtų galėjusi ja remtis prieš šį skolininką, tuo atveju, kai pagal šiai sutarčiai taikytiną nacionalinę teisę, kaip ji išaiškinta nacionalinėje jurisprudencijoje, perleidžiant reikalavimą perduodama ne tik reikalavimo teisė, patenkanti į perėmėjo turtą, bet ir su šiuo reikalavimu susijusios teisės, įskaitant teisę remtis tuo, kad būtų taikomas minėtoje sutartyje įtvirtintas susitarimas dėl jurisdikcijos, nebent pradinės sutarties šalys aiškiai susitarė, kad nebus galima remtis prieš jas šia sąlyga iš tos pačios sutarties kylančio reikalavimo perleidimo trečiajam asmeniui atveju.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

57 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (šeštoji kolegija) nusprendžia:

2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 25 straipsnio 1 dalis

turi būti aiškinama taip:

trečiasis asmuo, kaip reikalavimo atlyginti žalą, atsiradusio dėl sutarties, kurioje yra sąlyga dėl jurisdikcijos, nevykdymo, perėmėjas, siekdamas pareikšti ieškinį dėl šio reikalavimo įvykdymo, gali remtis šia sąlyga prieš pradinį kontrahentą, kaip skolininką, kurio atžvilgiu minėtas reikalavimas perleistas, be jo sutikimo tokiomis pat sąlygomis, kaip kita pradinė sutarties šalis būtų galėjusi ja remtis prieš šį skolininką, tuo atveju, kai pagal šiai sutarčiai taikytiną nacionalinę teisę, kaip ji išaiškinta nacionalinėje jurisprudencijoje, perleidžiant reikalavimą perduodama ne tik reikalavimo teisė, patenkanti į perėmėjo turtą, bet ir su šiuo reikalavimu susijusios teisės, įskaitant teisę remtis tuo, kad būtų taikomas minėtoje sutartyje įtvirtintas susitarimas dėl jurisdikcijos, nebent pradinės sutarties šalys aiškiai susitarė, kad nebus galima remtis prieš jas šia sąlyga iš tos pačios sutarties kylančio reikalavimo perleidimo trečiajam asmeniui atveju.

Parašai.